JAKŠIŠKIO PILKAPYNAS

Andra STRIMAITIENĖ

2002 m. buvo tęsiami pilkapyno tyrinėjimai (Anykščių r.; 26 pav.). Iš viso per 3 tyrinėjimų sezonus ištirti 5 pilkapiai, iš jų 3 – žalojami kvartalinės linijos (žr. *ATL 2000 metais,* V., 2002, p. 71–*75; ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 94). 2002 m. ištirtas pilkapis 5, buvęs centrinėje pilkapyno pusėje, kalvos R šlaite (27 pav.). Prie pat pilkapio, iš PR pusės šliejosi dar vienas suardytas pilkapis. Sampilo dalis nuardyta kvartalinės linijos. Kiek geriau išlikusi Š pilkapio pusė už kvartalinės linijos. Kadangi pilkapis yra kalvos šlaite, tai jo V dalis yra aukščiau nei R, sampilo V šlaitas yra trumpesnis už R šlaitą, nuolaidėjantį kartu su žemės paviršiumi. Mineralizuojant kvartalinę liniją, R šlaitas dirbtinai dar labiau „pailgintas". Pilkapio griovio pėdsakai aiškesni tik V sampilo dalyje. Prieš tyrinėjimų pradžią atrodė, kad pilkapis buvo 9–10 m skersmens ir 0,7–0,8 m aukščio. Vėliau paaiškėjo, jog pilkapis buvo kur kas mažesnis.

Pilkapio sampilas, kurio aukštis – 45 cm, supiltas iš geltono smėlio. Po juo atidengtas 10–15 cm storio margas rudas pagrindas. Pagrindas degėsingas, su smulkiais ir pavieniais gana stambiais angliukais.

Nesuardytoje Š pilkapio dalyje griovys pasiektas jau nukasant viršutinį žemių sluoksnį. Tuo tarpu suardytoje P pusėje griovio kontūrai išryškėjo kiek giliau, nukasus pilko maišyto smėlio sluoksnį. Griovys neištisinis, su keliais tarpeliais, 25–100 cm pločio, 18–45 cm gylio, užpildytas įvairių atspalvių pilku smėliu su įvairuojančiu angliukų intensyvumu. Pagal griovio kontūrus paaiškėjo, jog pilkapis buvęs mažesnis – 8 m skersmens išorinėje griovio pusėje.

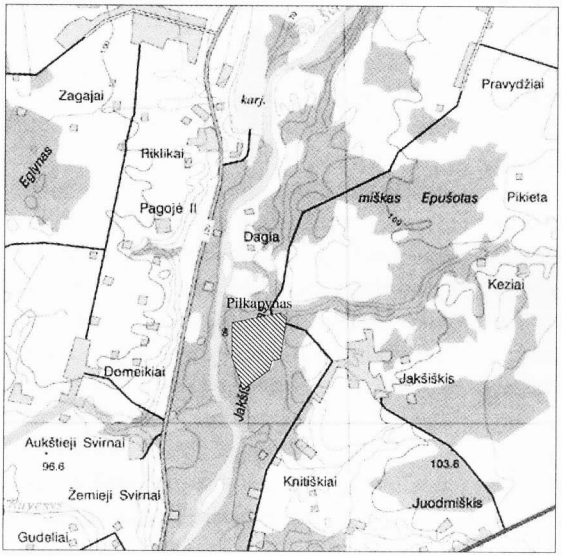

26 pav. Jakšiškio pilkapyno situacinis planas.
Fig. 26. Situation plan of Jakšiškis barrow cemetery.

Pilkapio sampile kapų ar jų pėdsakų nerasta, tik vienas atsitiktinis dirbinys – molinis verpstukas. 2 degintiniai kapai rasti jau už pilkapio griovio, į P nuo jo.

Degintinis kapas 1 įrengtas 1 m už pilkapio griovio, 25 cm gylyje. Apvalioje 45x50 cm skersmens ir 20 cm gylio degėsingoje duobutėje rasti smulkūs degintiniai

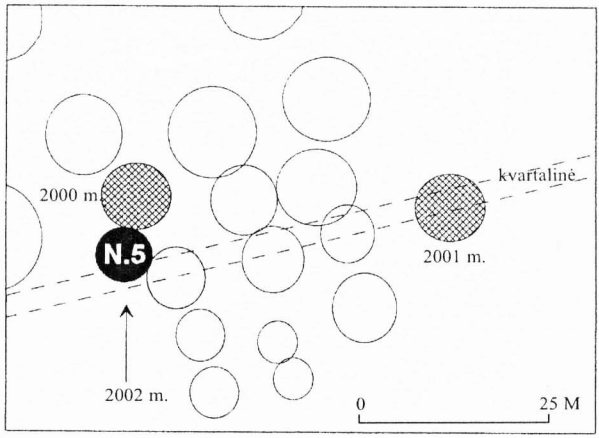

27 pav. Jakšiškio pilkapynas. *A. Strimaitienės brėž.*
Fig. 27. Barrow of Jakšiškis.

kauliukai (jauno vyro, iki 30 m. amžiaus). Kape rasta sulaužytos ir sulankstytos žalvarinės apyrankės dalis, geležinio peilio fragmentas.

Degintinis kapas 2 buvo 2 m už pilkapio griovio ir 1 m į PV–P nuo degintinio kapo 1. 35x40 cm skersmens ir 22–23 cm gylio degėsingoje duobutėje rasti smulkūs degintiniai suaugusio žmogaus kauliukai. Kape rasti keli maži žalvario lašiukai, apdegusios įvijėlės fragmentai, keli moliniai verpstukai.

Degintiniai kapai datuotini vėlyvuoju geležies amžiumi.

JAKŠIŠKIS BARROW CEMETERY

In the barrow explored in 2002 together with the surrounding trench only one clay spindle was found. Two cremation graves were found at a distance of several metres to the south from the barrow trench. According to the burial items, the graves can be dated to the Late Iron Age.

JAŠIŪNŲ (GELOŽĖS) PILKAPYNAS

Valdemaras ŠIMĖNAS

2002 m. VU tęsė 2000 m. pradėtus Jašiūnų (Geložės) pilkapyno (A 1036) (Vilniaus aps., Šalčininkų r., Jašiūnų sen.) archeologinius tyrimus (žr. *ATL 2000 metais,* V., 2002, p. 77–79; *ATL 2001 metais,* V., 2002, p. 97–99). Buvo ištirtas dar vienas kvartalinės linijos ardomas pilkapis R pilkapyno dalyje (iš viso 210 m^2 plotas). Tyrinėjimus finansavo KVAD pagal apardytų ir ardomų archeologinių vietų tyrimų programą.

2002 m. tirtas pilkapis 5 yra ant kvartalinės linijos tarp 62 ir 65 kvartalų. Nuo dujotiekio ir kvartalinės susikirtimo jis nutolęs 95 m į R. 10 m į ŠV nuo tirto pilkapio yra 1938 m. H. Cehak-Hołubowiczowos tirtas pilkapis; 6 m į ŠR nuo jo yra pailgasis pilkapis. Prie pat tirtojo pilkapio, ant kvartalinės linijos iš R pusės yra prigludęs ir grioviu susisiekia dar vienas nedidelis pilkapis.

Tirtas pilkapis 5 turėjo 11 m skersmens ir 1,65 m aukščio sampilą. Jį supa 1,8 m pločio ir 0,4–0,6 m gylio griovys. Tik P pusėje griovys turi 2,6 m pločio tarpą – „praėjimą". Pilkapis buvo tankiai apaugęs jaunomis eglėmis ir keliais dideliais beržais. Vidurinėje sampilo dalyje iškasta 3,9x3,8 m dydžio ir